

Protocol : pest protocol

Eigenaar	Directeur
Status	In gebruik
Betrokkenen	Schoolleider, MT, Domeincoördinatoren, Collega's, nieuwe medewerker
Domein(-en)	Volledige onderwijsgebied
Doel	Zie bijlage

Algemene omschrijving	Pesten op de basisschool is een probleem. Daar zijn we na meerdere onderzoeken van diverse personen met z'n allen wel van doordrongen. Volgens al deze onderzoeken kan pesten een kind emotioneel zeer schaden. Niet alleen nu, maar ook op latere leeftijd. Als een kind wordt gepest, is het belangrijk om dit tijdig te signaleren. Dit is niet altijd even makkelijk, want vaak is het zo, dat dit 'in het geniep' gebeurt. Het is dus belangrijk, dat als ouders iets signaleren, dat wijst op pestgedrag van het eigen of een ander kind, dat zij dit direct doorgeven aan één van de groepsleerkrachten, de directie of de vertrouwenspersoon. Ook de leerkrachten wijzen hun leerlingen erop, dat zij pestgedrag altijd kunnen melden. Belangrijk is ook, dat wij dit absoluut niet zien als 'klikken'. Voor leerlingen is het vaak moeilijk om pestgedrag te melden, omdat ze bijvoorbeeld bang zijn niet geloofd te worden of bang zijn voor represailles van de pester. Hierin kunnen ouders ook een rol spelen, door bij vermoedens gelijk bij ons aan de bel te trekken. Dit pestprotocol is opgezet om direct te kunnen handelen als pestgedrag wordtesignaleerd.
Procesbeschrijving	Zie bijlage
Frequentie	Dagelijks
Locatie	In de school
Evaluatie protocol	Eens per jaar

Doel pestprotocol

De St. Theresiaschool is een katholieke basisschool.....

die groepsgericht, kwalitatief hoogstaand en waardevol onderwijs aanbiedt.....

en de unieke mogelijkheden van ieder individueel kind helpt ontplooien en op transparante wijze volgt.....

in een school samen-leving, gebaseerd op veiligheid, vertrouwen, respect en bezieling.

Om bovenstaande waar te kunnen maken is dit pestprotocol opgesteld. Op deze manier willen we ongewenste situaties aanpakken en ervoor zorgen dat kinderen met plezier naar school gaan.

Er zijn wel een aantal voorwaarden om dit probleem serieus aan te pakken:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, kinderen die pesten en de zwijgende groep leerlingen die niets doet), leerkrachten en de ouders.
 - De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
 - Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
 - Wanneer pesten ondanks alle inspanning toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak. Zie hiervoor het stappenplan verderop in dit pestprotocol.
 - Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan zal er overlegd worden over een andere aanpak, eventueel met hulp van externe instanties.
- Ook kan er advies gevraagd worden aan de vertrouwenspersoon binnen het team (naam staat vermeld in de schoolgids).

Verschil plagen en pesten

Een definitie van pesten op school luidt als volgt: "Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen." Met deze definitie is het verschil tussen pesten en plagen duidelijk aangegeven. Bij plagen is sprake van incidenten. Uit een plaagsituatie kan echter heel gemakkelijk een pestsituatie voortvloeien. Pesten gebeurt systematisch: een aantal keren per week of regelmatig.

Plagen	Pesten
gelijkwaardigheid	machtsverschil
wisselend "slachtofferschap"	hetzelfde slachtoffer
humoristisch	kwetsend
af en toe	vaak/voortdurend

Voorbeelden van pestgedrag:

Mondeling:

- Vernederen: "Haal jij de ballen maar uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen".
- Schelden: "Viespeuk, etterbak, mietje" enz.
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt, dan slaan we je na schooltijd in elkaar."
- Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken. (rooie, dikke, dunne, flapoor enz.).
- Gemene briefjes schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een ander kind.

Lichamelijk:

- Trekken en duwen of (zelfs) spugen.
- Schoppen, slaan en laten struikelen.
- Krabben, bijten en haren trekken.

Intimidatie:

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen.
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.

Isolatie:

- Steun zoeken bij andere kinderen, het kind niet uitnodigen voor partijtjes en leuke dingetjes.
- Uitsluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed.
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een rugzak, banden van de fiets leeg laten lopen.

Het gepeste kind

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken, maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Het blijkt dat kinderen gepest worden, als er al sprake is van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan uiten en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

Er zijn dus helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat ook uit. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep en durven ze weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in de

omgeving waarin zij gepest worden geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

De pesters

Kinderen die pesten zijn vaak fysiek de sterkste uit de groep. Daardoor kunnen zij het zich permitteren zich agressiever op te stellen. Ze reageren vaak met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Pesters lijken in eerste indruk vaak populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit af op een negatieve manier. Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee in hun pestgedrag naar een slachtoffer. Pesters hebben feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich vergissen, gaan ze op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die zwijgend wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: je bent vóór of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging van uit naar de omgeving van pester en slachtoffer. Alles is immers beter dan zelf gepest te worden.

De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid uit. Ze overtreden bewust regels en hebben vaak vaardigheden ontwikkeld om met hun daden weg te komen. Het profiel van de pester is sterk zelfbevestigend, hij ziet zichzelf als een slimme durfal die dat de andere kinderen bij herhaling laat merken.

Het komt ook vaak voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of is geweest. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich in een andere omgeving vervolgens als pester gaan opstellen; laten pesten doet pesten. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag.

Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes voor lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

De meelopers en de zwijgende middengroep

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij het pesten.

Sommige kinderen blijven op afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde "meelopers". Er zijn ook kinderen die niet merken dat er gepest wordt, of niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe omgeving. Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf het slachtoffer te worden.

Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor met de populariteit van de pester mee te liften. Vooral meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden.

Als kinderen actiever gaan mee pesten in een grotere groep, voelen ze zich minder verantwoordelijk voor wat er gebeurt.

Alles wat in een groep gebeurt, laat het individueel denken en de individuele verantwoordelijkheid achter zich en kan zo leiden tot excessen die achteraf voor iedereen, inclusief de pesters onacceptabel zijn.

Signalen, die kunnen wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen pestsituaties al in een vroeg stadium worden signaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij het gepeste kind:

- Het kind heeft blauwe plekken, schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken, en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaal gesproken niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen, of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo precies mogelijk op tijd op school komt, en is meteen na de bel weer weg. Op zondagavond of voor het kind naar een club moet, is het bijzonder gestrest, en zoekt redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Signalen bij de pester:

- Zijn vriendjes zijn volgzame meelopers, die wachten op instructies van de pester.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het kind verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pester is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volzaam en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

Preventief pestbeleid

Een goed en veilig pedagogisch klimaat is belangrijk voor kinderen om zich te kunnen ontwikkelen. Daarom proberen wij met onderstaande werkwijzen pesten te voorkomen. In iedere groep wordt aandacht besteed aan de drie kapstokregels. De regels worden met de kinderen besproken en hangen in de klas. De drie kapstokregels zijn:

- voor groot en klein zullen we aardig zijn.
- De school is binnen een wandelgebied en buiten hoeft dat lekker niet.
- We zullen goed voor de spullen zorgen dan zijn ze weer te gebruiken morgen.

De Theresiaschool is een *Vreedzame school*.

De Vreedzame School is een compleet programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het beschouwt de klas en de school als een leefgemeenschap, waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, een stem krijgen, en waarin kinderen leren om samen beslissingen te nemen en conflicten op te lossen. Kinderen voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en voor de gemeenschap, en staan open voor de verschillen tussen mensen.

Het hart van De Vreedzame School wordt gevormd door een lessenserie.

Er zijn voor groep 3 tot en met 7 in totaal 38 lessen verdeeld over 6 lesblokken:

1. We horen bij elkaar – groepsvorming (10 lessen)
2. We lossen conflicten zelf op – conflicthantering (6 lessen)
3. We hebben oor voor elkaar – communicatie (6 lessen)
4. We hebben hart voor elkaar – gevoelens (6 lessen)
5. We dragen allemaal een steentje bij – verantwoordelijkheid (4 lessen)
6. We zijn allemaal anders – diversiteit (6 lessen)

Er is in de lessen ook aandacht voor:

- coöperatieve werkvormen
- transfer naar het 'echte leven'
- woordenschatuitbreiding
- leerkrachtgedrag (na de les)
- suggesties voor ouders.

Iedere les vanaf groep 3 heeft dezelfde structuur:

- Er wordt begonnen met een binnenkomer: een korte, speelse activiteit, het signaal dat er nu op een minder cognitieve manier gewerkt wordt dan meestal het geval is.
- Samen met de leerlingen wordt daarna de agenda (het overzicht van de les) en het doel van de les doorgenomen: wat gaan we leren?
- Daarna volgen activiteiten rond het thema van de les in zeer gevarieerde werkvormen.
- Na deze leskern wordt de leerlingen in de evaluatie ('wat hebben we geleerd?') gevraagd hun mening over de les te geven, en wordt teruggegrepen op het doel van de les.
- En er wordt afgesloten met een afsluiter (opnieuw een korte, speelse activiteit).
- Na de lesbeschrijving volgen twee kopjes: Na de les, waarin activiteiten omschreven staan die de leerkracht tot de volgende les moet ondernemen in zijn of haar klas, om toepassing in de dagelijkse praktijk te bevorderen, en Suggesties voor Toepassing, waarin suggesties worden gegeven waar de leerkracht uit kan kiezen, eveneens bedoeld voor toepassing buiten de lessen om.

Daarnaast heeft iedere klas zijn aanvullende regels die specifiek voor die groep gelden. In de pauzes lopen alle leerkrachten buiten om eventueel pestgedrag te signaleren. De leerkrachten houden alle kinderen, ook die van andere klassen, aan de regels.

Helaas komt pesten overal voor. Hieronder wordt besproken wat er bij ons op school gedaan wordt als pesten wordt gesignaleerd.

Aanpak bij pestgedrag

Stap 1

De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Bij een ernstige situatie brengt de leerkracht de directie op de hoogte. Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag i.v.m. toezicht op het plein e.d. en ook de ouders worden geïnformeerd over de situatie.

Stap 2

De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen. De kinderen ondertekenen de afspraken.

Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen.

Stap 3

De ouders van zowel de pester als de gepeste worden afzonderlijk uitgenodigd. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken. Ouders dienen een handtekening te zetten onder de gemaakte afspraken.

Er wordt een vervolgspraak gemaakt om te bespreken hoe de situatie dan is.

Stap 4

Er wordt wederom een gesprek met pester en gepeste (leerkracht kan zelf inschatten wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk) gevoerd. Is het gelukt om de afspraken na te komen?

Zo ja: dan de afspraken handhaven/bijstellen en een volgend gesprek op korte termijn met pester en gepeste.

Zo nee: analyse opstellen, waardoor het mis is gegaan.

Leerkracht overlegt met directie en Intern Begeleider. Er wordt een handelingsplan opgesteld voor de pester/gepeste. Het team wordt hiervan op de hoogte gebracht. Dit wordt ook met de ouders gecommuniceerd.

Stap 5

Na een korte periode is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan de directie. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen.

Zo niet: nieuw handelingsplan opstellen, waarbij eventueel ook externe deskundigheid ingeschakeld kan worden.

Opmerkingen:

1 Alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht vastgelegd in de klassenmap.
2 Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het pesten onmiddellijk te stoppen en het gedrag te veranderen.

3. Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de Schoolbegeleidingsdienst (Eduniek), de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

Eventueel kan er besloten worden om een stap 6 te ondernemen:

Stap 6

Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep. Dit met name als er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren.

Dit gesprek wordt geleid door de directie. De leerkracht(en) van de groep zijn op deze avond aanwezig.

Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er zal ook gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken.

Protocol cyberpesten

Cyberpesten is pesten via internet of telefoon. Het pesten zelf is meestal niet anders dan bij traditioneel pesten: het gaat vaak om uitschelden, belachelijk maken en buiten sluiten. De impact en de aanpak is wel anders en daarom is dit aparte protocol opgesteld.

Vormen van cyberpesten zijn:

- beledigen via mail, sms of chat;
- misleiden via internet of mobieltje;
- bedreigen via internet of mobieltje;
- roddelen via internet;
- inbreken in iemands mailbox of chatprogramma;
- wachtwoorden stelen, misbruiken of zelfs veranderen;
- foto's op internet plaatsen;
- bezemen jongens plaatsen filmpjes van meisje op you tube met smerige teksten en soms met adresgegevens erbij;
- privé-gegevens op een site plaatsen;
- virussen sturen.

Cyberpesten voorkomen

1. Toepassen en actualiseren van het pestprotocol.
2. Leerlingen bewust maken van de gevaren op internet, de effecten van cyberpesten en de strafbare feiten.
3. Afspreken van internetgedrag en samen met de leerlingen regels maken.
4. Pesten bespreekbaar maken in de klas en leerlingen elkaar daarop laten aanspreken.
5. Sancties van het pestprotocol consequent toepassen.
6. Schoolreglement aanpassen. Bijvoorbeeld: "het maken van opnames van medeleerlingen en leerkrachten zonder toestemming kan leiden tot schorsing/verwijdering/disciplinaire maatregelen"
7. Opleiden van medewerkers in de school (ook onderwijsondersteunend personeel) is noodzakelijk..
8. Ouders informeren tijdens een ouderavond. Ouders zijn over het algemeen niet goed op de hoogte van wat hun kind op internet doet. Alleen door met de ouders samen te werken is cyberpesten aan te pakken.

Cyberpesten aanpakken

Het aanpakken van cyberpesten is afhankelijk van welke vorm er sprake is, maar onderstaande punten zijn belangrijk:

- luister naar de leerling, geef steun en veroordeel niet;
- leer de leerling assertief te zijn: contacten af te sluiten, nee zeggen;
- neem contact met ouders op en meldt het bij de directie;
- adviseer om bewijslast te verzamelen;
- maak melding bij de provider;
- probeer de dader te achterhalen;
- Bij ernstig pesten kan aangifte gedaan worden bij de politie, want sommige vormen van cyberpesten zijn strafbaar.

Voor meer informatie: www.pestweb.nl

